

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Пенко Господинов,

ръководител специалност „Актьорство за драматичен театър“, НАТФИЗ, по конкурса за „ДОЦЕНТ“ в област на висшето образование 8. Изкуства, професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност „Театрознание и театрално изкуство“ (актьорство за драматичен театър), публикувана в ДВ,бр.22/16.03.2021 г., с кандидат

д-р Мирослава Костадинова Гоговска

От предоставените за участие в конкурса материали от единствения кандидат д-р Мирослава Гоговска става ясно, че тя отговаря на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ, което позволява кандидатурата да бъде разглеждана по същество. Д-р Гоговска прилага: 1. Справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл.2б, ал. 2 и 3 от ППЗРАСРБ. 2. Автобиография, 3. Доказателствен материал по чл. 70, ал. 2, 4. Списък на публикации, 5. Списък на реализирани авторски продукти и творчески изяви в областта на изкуствата за участие в конкурса, 6. Разработка на ролята на Грушенка в спектакъла „Долината на смъртната сянка. Альоша“ по „Братя Карамазови“ от Фьодор М. Достоевски, 7. Приноси от разработката на ролята на Грушенка. 8. Видеоматериали, свързани с разработката на ролята.

От биографията на кандидата се вижда, че е професионалист с богат и разнообразен опит в областта на театралното изкуство и педагогическата дейност – множество роли в театъра и киното, режисьорски опит, специалист по сценично движение (дисертационният труд „Усъвършенстване на пластическата култура на актьора като предмет на самостоятелна работа“, 2015 и публикациите доказват това) и актьорство за драматичен театър (магистър по специалността, и актриса с множество награди). Има опит като ръководител на майсторски класове, на неделно театрално у-ще, ментор в студентски практики и др. Към настоящия момент е преподавател по актьорство за драматичен театър към НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, като асистент в класовете на проф. д-р И. Христов и доц. д-р П. Господинов. Била е асистент и в класовете на проф. Младенова и

проф. Добчев. Фактът, че през годините на своята преподавателска дейност е била част от екипите на различни ръководители, може да не направи особено впечатление на по-слабо запознатите със спецификите в Театралната академия, но е изключителна рядкост. Обикновено ръководителите на класове работят със постоянен екип, който изграждат с години и не са склонни да си сътрудничат със специалисти от други екипи. В това отношение д-р Гоговска е изключение. Не се сещам за друг асистент по актьорство за драматичен театър, който да е едновременно член на два екипа, а преди това да е бил част от трети. Това говори много за педагогическите и човешки качества на Мирослава Гоговска. Тук се налага да изоставя обективните оценки и да изкажа лично мнение. Познавам Мирослава от близо 30 години. Заедно бяхме приети и завършихме класа по актьорство за драматичен театър на проф. Д. Гюрова. Заедно правихме първите си плахи опити на сцената. Следил съм с интерес нейното професионално развитие, и на сцената и в киното. Тя беше първия човек, който поканих да се присъедини към екипа ми, когато поех отговорността да водя клас. И сега, пет години по-късно, мога да заявя, че д-р Гоговска е изключително полезен за развитието на студентите педагог. С търпението и вниманието, с които подхожда, с неизчерпаемата работоспособност и отговорност, с непрестанното желание за саморазвитие и не на последно място, с деликатната човешка природа, която притежава.

Към документите за конкурса, Мирослава Гоговска прилага за разглеждане и „Разработка на ролята на Грушенка в спектакъла „Долината на смъртната сянка. Альоша“ по „Братя Карамазови“ от Фьодор М. Достоевски“ по едноименния спектакъл на ТР „Сфумато“ от 2013 г. Текстът е обем от 53 стр. с приложения и библиография и по същество представлява самоанализ на творческия актьорски метод, като част от творческия метод на Сфумато. Проследяват се различните етапи от подготовката и реализирането на конкретния спектакъл – от т. нар. ателиета до срещата с публиката. „Основната задача на тези ателиета е чрез натрупване на познание от срещи и разговори със специалисти и консултанти от различни области – етнографи, историци, филолози, философи, психолози, поети, музиканти и др. и чрез актьорски *опити* на сцената да се открие съвкупността от художествените особености в творчеството на автора и на съответното произведение – т.е. да се открие неговата *поетика*. Да се намери театралният език на бъдещото

представление.“ (стр. 2) Мирослава има дълъг и богат опит в сътрудничеството си с Театър Сфумато. Бих казал, че като актриса тя се изгради под влиянието на неговите принципи. И от тази гледна точка, нейните свидетелства са особено любопитни и ценни. „Като актриса, работеща над двайсет години в Театрална Работилница „Сфумато“, мога да кажа, че творческият патос и търсенията на този театър винаги са били насочени към *извън – редно* случващото се. *Извън* преполаганото и допустимото. С презумпцията, че „човекът е непознаваем“. С доверие и интерес към творческата природа, като възможност да се открие нов прочит на автора, специфичен диалог между режисьора и актьора, и актьорите като партньори помежду си, като възможност да разшириш територията на професионалните си възможности, да откриеш нещо повече за актьорския си потенциал и природа и през собствения си опит да откриеш нещо за Човека.“ (стр.12)

Намирам за особено любопитни рефлексите на авторката върху природата на т. нар. екстатичен театър в частта *Пространство и време при Достоевски, екстаз и безумие*. Опирайки се на не особено разпространени, но важни за темата автори като В. Иванов, В. Чиж, Я. Гърдев и др., тя прави извода: „Ако вземем за отправна точка изначалния смисъл на понятието *exstasis*, всичко което то означава, съдържа в себе, и с което е натоварено, е приложимо и за театралното изкуство. Всяко едно от неговите значения се съотнася в различна степен и по различен начин с работата на всички *замесени* в екстатичния спектакъл – драматурга, режисьора, сценографа, композитора, актьорите и публиката.“ (стр.14)

По-нататък в разработката, М. Гоговска съвсем логично стига до анализ на своя индивидуален актьорски опит, провокиран от текста на Г. Тенев и режисурата на М. Младенова. „Няма универсален метод за правене на *опити*, защото в процеса на работа всеки актьор намира и изработва свой собствен. Моят подход при различни *опити* в различни *ателиета* по различни автори също се променя. Ако трябва да обобщя и синтезирам най-важното от моя начин на мислене и подход при правене на *опити*, ще споделя следното: всичко онова, за което е ставало дума, което си натрупал като познание и информация по време на ателието при срещите си с режисьора, консултантите и колегите си, на дълбоко **лично** и **интуитивно** ниво, съвсем **свободно** и **безотговорно** трябва да свържеш с това, което ти самият носиш като знание и опит от всякакъв характер –

когнитивен, логически, емоционален, образно – сетивен и двигателен – по темата на ателието. Трябва да се **освободиш от всякакви ограничения** и да намериш свой, личен театрален израз, език и форма на всичко онова, което то предизвиква в теб като мисли, асоциации и образи. Този начин на работа наподобява метода на Гротовски, „*via negativa* – премахване на граници и ограничения, а не трупане на умения“, в който актьорите извършват изповедално разголване на душата си и се разкриват в своята най-дълбока интимност.“ (стр.21). Чрез възстановяване на спомените, чрез анализ на опита през призмата на времето и личните натрупвания, или чрез опит за отстранение, авторката прави анализ на своето пътешествие към и в образа на Аграфена Александровна – Грушенка от романа на Ф. Достоевски „Братя Карамазови“. Като актьор с дългогодишна практика си давам сметка колко трудно, до степен на невъзможност, е намерението да обективизираш собствения си актьорски опит с конкретен персонаж и поетика, който по презумпция, ако е автентичен, е по-скоро работа на интуицията и несъзнаваните пластове на творческата природа. И тук се налага отново да цитирам авторката, по отношение художествения метод на Театралната работилница: „Според методологията на Театрална работилница „Сфумато“ *опитът*, като актьорска форма на изява, разчита на „възможностите на творческата природа да се ползва от пра – опита, от натрупванията в генната памет и паметта на клетката. Защото опитността от реалното живеене е по-скоро опитоменост, автоматичност, начин, стереотип от възпитани жестове.“. Намирам, че д-р Гоговска се е справила с нелеката задача, която си е поставила. Без да има за цел да прави неочаквани открития или от своя личен професионален опит да строи универсален метод, тя щедро ни допуска в своята творческа лаборатория и с деликатен глас споделя колебанията и постиженията си. А особено ценното е, че този глас звучи от сцената. В нашата театрална култура, критическите гласове, обикновено са от специалисти, оценяващи резултата; нерядко смислени думи могат да се чуят и от режисьорите, в случай , че съберат достатъчно смелост за откровен анализ на процеса, но опитите на актьори за осмисляне и анализ на собствената работа, подчинена на определена концепция и художествена поетика са изключителна рядкост. Което съвсем не е така в културите с по-дълга театрална традиция. Ето защо намирам усилията на д-р Гоговска в тази посока за особено ценни и полезни.

В заключение на своята рецензия ми се иска да кажа няколко думи, като ръководител на специалност „Актьорство за драматичен театър“. Трудно се изграждат специалисти в областта на театралната педагогика, особено в частта актьорско изкуство. Изисква се щастливо съвпадение на много комплексни качества: сценичен опит, богатата култура, жажда за духовно развитие, готовност за редуциране на собствените актьорски ангажименти, безгранично търпение и вяра в младите таланти и, преди всичко, способност за изграждане на доверие между педагога и студента. Мирослава Гоговска притежава тези качества и заема достойно място в педагогическия състав на Театралната академия. Ето защо длъжността „доцент“ би била естествен етап от нейното професионално развитие.

Убедено и по съвест гласувам с „ДА“ и препоръчвам на научното жури да одобри кандидатурата на д-р Мирослава Гоговска за заемане на длъжността „доцент“.

гр. София

доц. д-р П. Господинов

29.07.2021